

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum aduocatus teneatur præstare patrocinium causæ pauperum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

non tenetur quis subuenire. Et sic fallim dicitur: quia quantum-
cunque appareant in promptu mille modi, quibus possit sine me
famelico, aut alias impoena subueniri, & non subueniatur, no ex-
cutor ego ab homicidio, si non pateo fame potentiam, sed actum

ARTICVLVS PRIMVS.

*Virum aduocatus tenetur prestare pa-
trocinium causa pauperum.*

AD PRIMVM sic proceditur.
Videtur, quod aduocatus te-
neatur prestare patrocini-
um causa pauperu. Dicitur enim Exod.
vigesimaltertio. Si videris asinum
odientis te iacere sub onere, non
pertransibis, sed subleuabis cum
eo: sed non minus periculum im-
minet pauperi, si eius causa con-
tra iustitiam opprimatur, quam si
eius asinus iaceat sub onere: ergo
aduocatus tenetur prestare patro-
cinium causa pauperum.

Infr. artic. 4.
cor. & ad 1.

In eodem art. 1. du-
bium alterum est, an
conclusio. s. q. quan-
do non apparet quo-
modo aliter subueniri
possit, tenetur scies
subuenire, & aduoca-
tus patrocinari, &
medicus mederi, in-
telligatur de obliga-
tione peccati mortali,
an venialis. Et est
ratio dubij, quia si in-
terdit de peccato mor-
tali, contradicit sibi,
& rationi. Sibi quide,
quia in principio cor-
poris huius articuli
dicit, quod idem est
hic dicendum, quod
supra de aliis operi-
bus misericordiae di-
ctum est. Constat au-
tem, quod superius in
arti. quinto, quod est tri-
gesimo secundo, dictu
est, quod non omnis
necessitas obligat ad
prestandum, sed illa
sola, sine qua is, qui
necessitatem patitur,
sustentari non potest.
Cum igitur pauper
ex hoc, quod opprim-
itur causa sua, non
incurrat in casum,
hunc, quod susten-
tari non possit, sequi-
tur q. secundum an-
tedicta non tenetur
aduocatus sub peccato mortali patrocinari, etiam, si nullus alius
appareat potens subuenire. Rationi vero, quia cum praecipit
misericordiae operibus non obligat ad mortale, nisi tempore ne-
cessitatis, cum sit affirmatiuum, aut hoc intelligitur de necessitate
simpliciter, s. respectu vitae, quia, si aliter non posset vivere, aut de
necessitate respectu alicuius particularis casus, quia, si aliter non pos-
set in tali negotio subsistere: sed constat, q. non intelligitur de ne-
cessitate hoc secundo modo, vt patet discurrendo per opera mise-
ricordiae. Nam non tenetur sub peccato mortali colligere ho spem,
qui dormiendo sub dio non moreretur: nec similiter tenetur sepe-
lire mortuum, quem nullus sepelire curat, aut redimere captiuum,
qui propterea non moritur, & sic de alijs: ergo intelligitur de ne-
cessitate primo modo, s. respectu vitae: ac per hoc non tenetur
quis sub peccato mortali patrocinari causa pauperis, quamuis op-
primatur, si perditio causa non pertinet ad extremam vite neces-
sitate. Si autem intendit de peccato veniali, obstant tria. Primo
responsio ad tertium, vbi author expresse respondens argumento
de praepo, dicit necessitatem in corpore articuli positam causare
debitum. Secundo, quorundam opinio credentium esse mor-
tale peccatum, si aduocato non patrocinante pauper in notabile
dammum incurrit. Tertio ius scriptum disponens, q. pauperi vel
propter inopiam, vel propter aduersa partis potentiam carenti
aduocato, iudex det aduocatum cogendo illum, & nolentem obe-
dire potest punire, vt patet ff. de officio proconsul. & leg. in ec quic
quam adiuncta. C. de postu. l. prouidendum. Hoc autem no esset,
si non tenetur quis pauperis causa patrocinari, cum aliter non
potest iustitiam suam tueri.

Homil. 9. in
Nuang. non
procul a fi.

¶ 2 Præceptum Gregor. dicit in quadam
homil. Habens intellectum,
curet omnino, ne taceat: habens
rerum affluentiam, a misericordiam
non torpescat: habens artem
qua regitur, vsum illius cum pro-
ximo partiatur: habens loquendi
locum apud diuitem, pro paupe-
ribus intercedat. Talenti enim no-
mine cui libet reputabitur quod
vel minimum accepit: sed talentum
commissum non abscondere,
sed fideliter dispensare qui libet
tenetur, quod patet ex pœna serui
abscondentis talentum, Matt. 25.
ergo aduocatus tenetur pro pau-
peribus loqui.

¶ 3 Præceptum de misericordiam
operibus adimpleris, cum sit
affirmatiuum, obligat pro loco, &
tempore, quod est maxime in ne-

promptu dicitur apparere modus, quo possit
absq. inquisitione offerri modus quo possit
questi potentia probabiliter coniungatur
pauperem exari. & sic illum here fratre
promptu uidet quomodo possit et aliter

cessitate: sed tempus necessitatis
videtur esse, quando alicuius pau-
peris ca oppressum, ergo in tali
cau ut quod aduocat? tenetur
pauperib? patrociniū prestare.
Sed contra. Non minor ne-
cessitas est indigentis cibo, quam
indigentis aduocato: sed ille qui
habet potestatem cibandi, non sem-
per tenetur pauperem cibare. er-
go nec aduocatus semper tenetur
causa pauperum patrociniū
prestare.

RESPON. Dicendum, quod est
prestare patrociniū causa pau-
perum ad opus misericordiam per-
tinet, idem est hic dicendum, qd
& supra de alijs operibus miseri-
cordiam dictum est. Nullus autē
sufficit omnibus indigentibus mi-
sericordiam opus impendere. Et
ideo, sicut Aug. dicit in 1 de do-
ctri. Cum omnibus prodesse no
possis, his potissime consulendū
est, qui pro locorum, & tempo-
rum, vel quarumlibet rerum op-
portunitatibus constitutus tibi,
quasi quadam forte, iunguntur.
Dicit pro locorum opportunita-
tibus, quia non tenetur ho p mū-
dum quaerere indigentibus, quibus
subueniat: sed sufficit, si eis qui li-
bi occurrunt, misericordiam opus
impedit. Vnde dicit Exod. 23. Si oc-
curreris boti inimicitui, aut ali-
quo erranti, redue ad eum. Adde
autem & temporem, quia no te-
netur homo future necessitati al-
terius prouidere, sed sufficit si

poris articuli, s. quod idem est hic dicitur, qd
tribus misericordiam dicitur est. Triplex ergo est
re re pot aduocato. Primo, ad extremam
pliciter: & tunc tenetur sub peccato mortali
subueniat tempore suo. Seco ut ad magis
spectat: & tunc si alius non appareat, qui no
nec sed non sub mortali. Tertio, qd apparet
tor: & tunc de consilio est operam suam
¶ Ad prima ergo obiecta non oportet ad-
tet ex dictis, q. conformis est sententia
¶ Ad obiecta vero secundo loco de ob-
dr. Ad primū q. de q. author no loquitur
tali, aut veniali, sed in col. Et p. tractat
debiti mortale, sed q. est debiti ex
se ad superi? dicta de operibus misericordiam
¶ Ad secundū vero, q. dicitur peccare mortale
habeat patrociniū pauperi gratis, q. pauper
rit, absq. fundamento loq. videtur, q. p. p.
netur sub mortali peccato ad subueniendū
cum dicit. Qui videt fratrem suum necessitatem
fitatis praefice, nisi sit extrema. De tali n. dicitur
ly. Quomodo charitas manet in eo, accipit
ue. At si puter quipiam ex praepo
tum ad patrociniū pauperis, si meminerit
sua obligaretur, aut esset hoc ex
non, quia illa est a toto ad partem. Aut
qua est inter partem & partem: & hoc no,
commutatio rerum, actionum, aut personarum

præfenti necessitati succurrat. Vnde dicitur 1. Ioan. 3. Qui uiderit fratrem suum necessitatem habentem, & clauerit uiscera sua ab eo &c. Sub dicitur: Vel quarumlibet rerum, quia homo sibi coniunctis quacumque necessitudine maxime debet curam impendere, secundum illud 1. ad Timoth. 5. Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, si dem negauit. Quibus tamen cõcurrentibus considerandũ restat, utrum aliquis tantam necessitatẽ patiatur, quã non in promptu appareat, quõ aliter ei subueniri possit uel per seipsũ, & in tali casu tenetur ei opus misericordie impendere. Si autem in promptu appareat, quõ aliter ei subueniri possit uel per seipsũ, uel per aliam personam magis cõiunctam, aut maiorem facultatẽ habentem, nõ tenetur ex necessitate indigentis subuenire, ita quõ nõ faciendo peccet, quamuis si subuenierit absq; tali necessitate, laudabiliter faciat. Vnde aduocatus nõ tenetur semp̃ causa pauperũ patrociniũ præstare, sed solũ concurrentibus conditionibus prædictis: alioquin oporteret eũ oia alia negotia præmittere, & solis causis pauperũ iuandis intendere. Et idem dicendum est de medico, quantum ad curationẽ pauperũ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quõ quando a finis iacet sub onere, non potest ei aliter subueniri in casu isto, nisi per aduenientes subueniatur: & ideo tenetur iuuare. Nõ autem tenentur si possent aliunde remedium afferri.

AD SECVNDVM dicendum, quõ homo talentum sibi traditum tenetur utiliter dispensare, seruata opportunitatẽ locorũ, & tẽporũ, & aliarum rerum, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quõ non qualibet necessitas causat debitum subueniendi, sed solum illa, quæ est dicta.

ARTICVLVS II.

Utrum conuenienter aliqui secundum iura arceantur ab officio aduocandi.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur, quõ inconuenienter aliqui secundum iura arceantur ab officio aduocandi. Ab operibus. misericordie nullus debet arceri: sed patrociniũ prestare in causis ad opera misericordie pertinet, ut dictum est. ergo nullus debet ab hoc officio arceri.

¶ 2 Præter. Contrariarum causarũ non uidetur esse idem effectus: sed esse deditum rebus diuinis, & esse deditũ peccatis, est contrariũ.

A inconuenienter ergo excluditur ad officio aduocati, quidam propter religionem, ut monachi, & clerici: quidam autem propter culpam, ut infames, & hæretici.

¶ 3 Præter. Homo debet diligere proximum sicut seipsum: sed ad officium dilectionis pertinet, quõ aliquis aduocatus causæ alicuius patrocinetur: inconuenienter ergo aliqui, quib; cõceditur pro seipsis autoritas aduocationis, prohibentur patrocinari causis aliorum.

SED CONTRA est, quõ 3. q. 7. multæ personæ arceantur ab officio postulandi.

RESPON. Dicendum, quõ aliquis impeditur ab aliquo actu duplici ratione. Vno modo propter impotentiam, alio modo propter indecentiam: sed impotentia simpliciter excludit aliquem ab actu: indecentia autem non excludit omnino, quia necessitas indecentiam tollere potest. Sic ergo ab officio aduocatorum prohibentur quidam propter impotentiam, eo quõ deficiunt sensu, uel interiori, sicut furiosi & im puberes: uel exteriori, sicut surdi, & muti. Est enim necessaria aduocato & interior peritia, qua possit cõuenienter iustitiam assumptæ causæ ostendere: & iterum loquela cum auditu, ut possit pronunciare, & audire quod ei dicitur. Vnde qui in his defectũ patiuntur, omnino prohibentur ne sint aduocati nec pro se, nec pro alijs. Decentia autẽ huius officij exercendi tollitur dupliciter. Vno modo ex hoc, quõ aliquis est rebus maioribus obligatus: unde monachos, & presbyteros non decet in quacumque causã aduocatos esse, neque clericos in iudicio sæculari, quia huiusmodi personæ sunt rebus diuinis astrictæ. Alio modo, propter personæ defectum uel corporalem, ut patet de cæcis, qui conuenienter iudicio astare non possent: uel spiritualem. Non enim decet, ut alterius iustitiæ patronus existat, qui in seipso iustitiam contempnit, & ideo infames, infideles, & dånari de grauib; criminibus non decet sunt aduocati, tñ hmõi indecentiæ necessitas præfertur. Et pp hoc hmõi personę pñt pro seipsis, uel pro personis sibi coniunctis uti officio aduocati. Vnde & clerici pro ecclesijs suis possunt esse aduocati, & monachi pro causa monasterij sui, si abbas præceperit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quõ ab operibus misericordie interdũ propter indecentiam impediuntur aliqui, & aliqui propter impotentiam. Non enim omnia opera misericordie omnes decet: sicut stultos non decet consilium dare, neque ignorantes docere.

AD SECVNDVM dicendum, quõ sicut virtus corrumpitur p̃ superabundantiã, & defectum: ita aliquis fit indecens & per maius, & per minus. Et propter hoc quidam arceantur a patrociniũ prestando in causis, quia sunt maiores tali officio, sicut religiosi, & clerici: quidam uerõ, quia sunt minores quã ut eis hoc officium competat, sicut infames, & infideles.

AD TERTIVM dicendum, quõ non ita imminet homini necessitas patrocinari causis aliorum, sicut proprijs: quia alij possunt sibi aliter subuenire. Vnde non est similis ratio.

ARTICVLVS III.

Utrum aduocatus peccet, si iniustam causam defendat.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quõ aduocatus non peccet, si iniustam causam defendat. Sicut enim ostenditur peritia medici, si infir-

curant discernere, & penetrare, an iustam, uel iniustam causam suscipiant, manifeste negligunt scire, quõ tenentur scire. Qui autem ex contingentibus nihil omittunt tuti incedunt, etiam si errant.

¶ Super

3. q. 7. ca. infames

h. & hoc non: quia illa est a parte ad totum, aliam iustitiam p̃secio. Amplius, qui tenentur ex præcepto iustitiæ obviare iniustis, uel operibus, si hoc cum possunt non faciunt, tenentur ad reparationem: sed ut dicitur in quæstione 1. author dicit, tunc solum non obsequantur ad reparationem, quando ex officio tenentur obviare. Aduocatus autem non ex officio, quia non est publicus officialis: sed ex arte aduocandi debet de opera iustitiæ subuenire. Non tenetur ad reparationem non subueniendo, nec reus est iniustitiæ propter dampnum notabile, quod pauper incurrit.

¶ Ad tertium dicitur, quõ iura efficiunt, quõ dicitur pauperi aduocatus non tamen quõ dicitur publico seruiat, sed de publico arario merces sibi dari debet, si pauper non potest solvere. Et aduocatus reuincit patrociniari.

¶ Super quæst. septima. q. prima articulum secundum & tertium.

IN articulo. & tertio, nihil occurrit scribendum, nisi quõ in tertium articulo memineris ignorantiã excusare, quãdõ est causa actus: & non est peccatum. Et uocatur ignorantiã causa actus, quando si sciuisset, non fecisset. Est quõ sine peccato, quando est alicuius circumstantie, quam non potest, aut non tenetur scire: & si tenetur scire, non fuit negligens ut sciret. Et licet ampliando ad aduocatum peccate poteris h̃ excusatiõ est a defendendo iniustã causam ignoranter. Qui enim omnino defendit, sicut iustam, siue iniustam, quamuis nesciant iniustam non ex ignorantia, sed cum ignorantia, quæ non excusat, patrociniatur iniuste, qui etiam non